

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรอันสำคัญ และการศึกษาถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ของบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีศักยภาพสูง การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยในระดับ ประถมศึกษาคือการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ปีนั้น อาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเป็น ปกติสุข ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในปี 2530 กระทรวงศึกษาธิการได้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น เพื่อยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประชาชนนั้นมีความสำคัญ และจำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ดังได้ระบุไว้ในนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ว่า " จะมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองโดยเน้นให้มี คุณธรรม จริยธรรม ปัญญา และมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่ง ตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข " การที่บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ควบคู่กันไปเพราะ การมีสุขภาพที่ดีจะทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานของตนได้อย่างเต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงเท่าที่ควร

พลศึกษาจัดเป็นหนึ่งในองค์ความรู้ทั้งสี่ของการศึกษาที่ประกอบไปด้วย พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ซึ่งพลศึกษาถือเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญต่อ การช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ และอนามัยของประชาชนในประเทศชาติ จึงได้มีการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาทางด้านพลศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ว่า "ให้มีบุคคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพ และอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย

และจิตใจ" การผลึกษาเป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความเจริญงอกงามและมีการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และทักษะ โดยอาศัยกิจกรรมผลึกษาที่ได้เลือกเฟ้นแล้วเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ (วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ, 2523) สำหรับการผลึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำการสอนแบ่งเป็น 2 หลักสูตร คือ วิชาผลึกษาในระดับประถมศึกษาจัดอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ส่วนวิชาผลึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดอยู่ในกลุ่มวิชาพละนาถิย และจากการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ทำให้มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น แต่อัตราในการบรรจุครูเฉพาะตำแหน่ง โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิทางผลึกษาเข้ามาทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ยังไม่เพียงพอและครอบคลุมได้ในทุกโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 166 โรงเรียน พบว่า มีครูที่มีวุฒิทางผลึกษา จำนวน 67 คน อีก 99 คน จบทางด้านอื่น (จตุรงค์ เหมธา, 2536) จากการขาดแคลนบุคลากรทางด้านผลึกษาจึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารต้องมอบหมายหน้าที่การสอนวิชาผลึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้กับบุคลากรในสังกัดเดิมทำการสอนตามอติภาพที่มีอยู่ และครูประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นครูสอนประจำชั้นเรียนที่ไม่มีวุฒิทางผลึกษา จากความแตกต่างทางด้านหลักสูตรวิชาผลึกษาเป็นเหตุให้ครูประถมศึกษาที่สอนวิชาผลึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนแตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาผลึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการผลึกษามากที่สุด เนื่องจากวิชาผลึกษาเป็นวิชาเฉพาะซึ่งถือเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่ได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นของทุกสถาบันการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนการสอนวิชาผลึกษา จึงควรรใช้ครูผลึกษาที่จบจากสถาบันผลิตครูผลึกษาโดยตรง หรือใช้ครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาผลึกษาแล้ว การใช้ครูผลึกษาที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นประโยชน์แก่นักเรียนโดยตรง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาผลึกษาของนักเรียน จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการสอนของครูผลึกษาคูที่มีวุฒิทางผลึกษาสามารถทำการสอนนักเรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผลึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและปรัชญาของวิชาผลึกษาจึงทำ

ให้พฤติกรรมการสอนผลศึกษา สามารถเลือกอ่านวสประโยชน์ให้กับนักเรียนได้อย่างสูงสุด "ครูผลศึกษาถือเป็นหัวใจอันสำคัญของวิชาผลศึกษา การที่วิชาผลศึกษาจะเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียนมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าครูผลศึกษาจะสามารถจัดโปรแกรมผลศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากผลศึกษามากน้อยเพียงใด" (วารศักดิ์ เพ็ชรชอบ, 2523)

การสอนเป็นเทคนิคที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ " การสอนเป็นศิลปะที่ยากที่สุดในกระบวนการศิลปะทั้งหมด ทั้งเป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการศาสตร์ทั้งหลายการสอนที่สมบูรณ์ที่สุดครูจะต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวนักเรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนและสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสูงสุด " (วารศักดิ์ วีระชาติพิทักษ์ชน, 2529) แต่ผลการสอนของครูจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ พฤติกรรมการสอนของครู เพราะถ้าครูมีพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนย่อมทำให้นักเรียนเกิดความพอใจรักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลทำให้นักเรียนเกิดความรักความศรัทธา มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนตลอดจนมีความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (วารีย์ คำชื่น, 2532) พฤติกรรมการสอนของครูผลศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาผลศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเพื่อให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางอุดมคติของวิชาผลศึกษาสมบูรณ์ครบทั้ง 5 ด้าน อีกทั้งในเรื่องของพฤติกรรมการสอนผลศึกษาได้มีผู้ทำการวิจัยในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยผลศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย จากการศึกษาค้นคว้าไม่พบว่ามีผู้ทำการวิจัยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะพฤติกรรมการสอนผลศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นว่าสมควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผลศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคาดว่าผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนผลศึกษาและปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาผลศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการผลศึกษาได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และครูผลึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และครูผลึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นระหว่าง ครูที่มีวุฒิทางผลึกษากับครูที่ไม่มีวุฒิทางผลึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และครูผลึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน
2. ครูที่มีวุฒิทางผลึกษากับครูที่ไม่มีวุฒิทางผลึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในเรื่องนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครูที่มีวุฒิทางผลึกษา และครูที่ไม่มีวุฒิทางผลึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นการสำรวจพฤติกรรมการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เท่านั้น
2. การศึกษาพฤติกรรมการสอนผลึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ทำการศึกษาครอบคลุมพฤติกรรมในการสอนด้านต่าง ๆ ตามประเด็นการประเมินพฤติกรรมการสอน 8 ด้านเท่านั้น คือ

- 2.1 ด้านการเตรียมการสอน
- 2.2 ด้านการดำเนินการสอน
- 2.3 ด้านบุคลิกภาพในการสอน
- 2.4 ด้านการใช้อุปกรณ์และสถานที่ในการสอน
- 2.5 ด้านการจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน
- 2.6 ด้านการมอบงานให้ปฏิบัติ
- 2.7 ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
- 2.8 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลจากการตอบข้อคำถามในแบบสอบถามของผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และครูผลึกษาซึ่งผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คำตอบตามความเป็นจริง มีความเชื่อถือได้ ซึ่งเวลาในการตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันไม่ถือว่ามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนผลึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หัวหน้าหมวด หมายถึง ครูหรืออาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษา หรือหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ครูผลึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาผลึกษา ระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งที่มีวุฒิและไม่มีวุฒิทางผลึกษา

พฤติกรรมการสอนวิชาผลึกษา หมายถึง วิธีการแสดงออกของครูที่เกี่ยวข้องกับการสอนผลึกษาอันมีผลกระทบต่อพัฒนาการของนักเรียน อันเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ซึ่งได้แก่ การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน บุคลิกภาพในการสอน การใช้อุปกรณ์ และสถานที่ในการสอน การจูงใจและการเสริมแรงทางการเรียน การมอบงานให้ปฏิบัติ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม และการประเมินผลการเรียนการสอน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ขยายชั้นเรียนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของ ผู้บริหาร หัวหน้าหมวด และครูพลศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนพลศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูพลศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปปรับปรุงพฤติกรรมการสอนพลศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน
3. การวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจทำการศึกษาค้นคว้าหรือทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในโอกาสต่อไป